

**IZVEŠTAJ O RADU
CENTRA ZA PRAVA DETETA U 2018. GODINI**

1. Uvodne napomene

Tokom 2018. godine u Centru za prava deteta (CPD) je radilo 5 zaposlenih i 5 saradnika kontinuirano angažovanih po osnovu ugovora o radu. Takođe, za potrebe pojedinačnih projekata bilo je angažovano još 22 saradnika po osnovu povremenih ugovora o delu ili ugovora o autorskom delu.

U 2018. godini organizovan je jedan sastanak Upravnog odbora CPD – 11. juna. Na tom sastanku Upravni odbor je jednoglasno doneo odluke o usvajanju Finansijskog izveštaja CPD u 2017. godini i o predlaganju Skupštini CPD radi usvajanja Nacrta Izveštaja o aktivnostima CPD u 2017. godini.

Godišnja sednica Skupštine CPD održana je 11. juna. Na sednici Skupštine u članstvo su primljeni: Valentina Lepojević, Vlada Šahović, Nada Šarac i Vladan Jovanović.

Tim zaposlenih u CPD održavao je redovne sastanke u cilju kontinuirane razmene informacija i bolje koordinacije između zaposlenih o projektima koji se sprovode kao i drugim aktivnostima, planiranja daljih aktivnosti i praćenja celokupnog delovanja organizacije.

U 2018. godini CPD je nastavio rad na pružanju usluge pravnog savetovanja u oblasti prava deteta. U periodu od 1. januara do 31. decembra 2018. godine evidentirano je ukupno 73 poziva u kojima je pružena pravna informacija i/ili savet, od kojih je 36 bilo u oblasti porodičnog prava, 15 u oblasti obrazovanja, 10 u oblasti socijalne zaštite i 12 koja spadaju u druge kategorije.

CPD je sprovodio pet projekata u 2018. godini. Završni račun za 2018. godinu podnet je Agenciji za privredne registre.

Predsednica CPD je u aprilu postala članica radne grupe za pripremu Nacionalnog akcionog plana za decu. Takođe, predsednica CPD je tokom 2018. godine redovno prisustvovala sednicama Saveta za prava deteta Vlade Srbije.

Direktorka CPD je redovno prisustvovala svim sednicama Saveta za praćenje primene preporuka mehanizama Ujedinjenih nacija (UN) za ljudska prava.

U 2018. godini CPD se priključio Platformi organizacija za saradnju sa mehanizmima UN za ljudska prava (Platforma) koju su osnovale organizacije civilnog društva sa značajnim iskustvom u izveštavanju pred mehanizmima UN za ljudska prava i praćenju preporuka. Platforma je u više navrata zajednički nastupala i obraćala se saopštenjima određenim državnim organima u cilju unapređenja ljudskih prava u Srbiji. Zajedničko nastupanje ima za cilj da doprinese boljoj koordinisanosti, većoj vidljivosti i uticaju aktivnosti. Organizacije članice Platforme koordinisano planiraju i sprovode aktivnosti zagovaranja koje su usmerene i ka međunarodnom i ka nacionalnom nivou. CPD je koordinitor tematske radne grupe za oblast prava deteta.

Takođe, direktorka CPD je redovno prisustvovala svim sastancima Saveta za praćenje i unapređenje rada organa krivičnog postupka i izvršenja krivičnih sankcija prema maloletnicima (Savet za maloletnike). Savet za maloletnike je ponovo formiran u martu 2018. godine od strane Ministarstva pravde i Vrhovnog kasacionog suda sa ciljem podnošenja inicijativa, predloga, mišljenja i analiza koje se odnose na prestupništvo

maloletnika i krivičnopravnu zaštitu maloletnih lica radi unapređenja zakona, politike i prakse.

CPD i A11 – Inicijativa za ekonomska i socijalna prava su se u novembru obratili Kancelariji za ljudska i manjinska prava Vlade Republike Srbije ukazujući na važnost ratifikacije Trećeg opcionog protokola uz Konvenciju o pravima deteta o komunikacijskim procedurama kao i potpisivanja i ratifikacije Opcionog protokola uz Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Ratifikacijom ovih međunarodnih dokumenata bi se omogućilo pojedincima ili grupama građana da se obraćaju nadležnim Komitetima (Komitet za prava deteta i Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava) u slučaju kršenja prava koja proizilaze iz međunarodnih ugovora na koje se ti Protokoli odnose.

Deca koja se sastaju u okviru Dečjeg informativno kulturnog servisa – Kluba DX su bila aktivno uključena u direktno sprovođenje tri projekta CPD („Pravo deteta u politikama i praksi“, „Praćenje primene preporuka Komiteta za prava deteta Ujedinjenih nacija“ i „Pravo deteta da se njegov glas čuje“) ali i u druge aktivnosti.

2. Realizovani projekti u 2018. godini

2.1. Projekat "Prava deteta u politikama i praksi"

Period realizacije: januar 2017. – decembar 2021.

Projekat se realizuje u saradnji sa Save the Children International, uz finansijsku podršku Vlade Švedske

Projekat "Prava deteta u politikama i praksi" je regionalni projekat koji se bavi unapređenjem sistema zaštite dece, politike i prakse u oblasti prava deteta, jačanjem mehanizama za praćenje primene prava deteta i unapređenjem participacije dece u različitim procesima. Pored CPD, u projektu učestvuju i sledeće organizacije: *Children's Rights Information Centre* iz Moldavije i *Women's Consortium Ukraine* iz Ukrajine.

Kroz ovaj projekat CPD inicira i zagovara sprovođenje različitih sistemskih inicijativa u cilju unapređenja prava deteta, kao što su:

- Usvajanje sveobuhvatnog strateškog plana o pravima deteta s na to obzirom da je Nacionalni akcioni plan za decu prestao da važi 2015. godine;
- Jačanje uloge i funkcionalnosti Saveta za prava deteta Vlade Srbije;
- Planiranje budžeta sa jasno vidljivim izdvajanjima namenjenim deci;
- Uspostavljanje institucije zaštitnika za prava deteta (ombudsmana za decu);
- Zakonsko regulisanje izričite zabrane telesnog kažnjavanja dece u svim okruženjima, uključujući porodicu;
- Ratifikacija Trećeg opcionog protokola uz Konvenciju o pravima deteta o proceduri podnošenja individualnih predstavki Komitetu za prava deteta.

Deo projektnih aktivnosti realizuje se u partnerstvu sa članicama Koalicije za monitoring prava deteta u Srbiji (Koalicija), koju, pored CPD, čine sledeće organizacije civilnog društva: ASTRA- Akcija protiv trgovine ljudima, Beogradski centar za ljudska prava, Užički centar za prava deteta i Centar za socijalnu politiku).

Tokom 2018. godine Koalicija se redovno sastajala, a članice su posebno organizovale promotivne skupove na kojima su predstavljene zajedničke aktivnosti i zagovarački dokument Koalicije u vezi sa unapređenjem prava deteta koji je izrađen 2017. godine. Na sastanku Koalicije koji je održan 21. septembra potpisan je zajednički plan reagovanja

Koalicije u vanrednim situacijama. Poseban deo ovog plana čini i deo koji je prilagođen deci, a u čijoj su izradi učestvovali članovi i članice Kluba DX.

Za potrebe realizacije aktivnosti u okviru projekta "Prava deteta u politikama i praksi", 1. marta su potpisani Memorandumi o saradnji sa sledećim školama u Beogradu: Osnovnom školom "Branko Pešić", Osnovnom školom "Ivan Milutinović" i Drugom ekonomskom školom.

CPD je 24. i 25. maja organizovao studijsku posetu za predstavnike organizacija članica mreže "Čuvari dečijih prava" kojom koordiniše organizacija „Domovik“ iz Kosovske Mitrovice. Cilj ove posete je bio da se ojačaju kapaciteti ove mreže u oblasti zagovaranja, praćenja i izveštavanja o ostvarivanju prava deteta. Studijskoj poseti su osim predstavnika Mreže organizacija za decu Srbije (MODS) i lokalnih organizacija prisustvovali i predstavnici međunarodnih organizacija Save the Children International i UNICEF. Tokom studijske posete potpisan je i Memorandum o saradnji između organizacija CPD i „Domovik“.

CPD je redovno pripremao kvartalne izveštaje i biltene (kvartalne i godišnji) o stanju prava deteta u 2018. godini.

Sprovedene aktivnosti/ostvareni rezultati u 2018. godini:

Zagovaračke aktivnosti:

Koalicija je u januaru pripremila i poslala prilog Lanzarot komitetu koji prati primenu Konvencije Saveta Evrope o zaštiti dece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja u okviru Drugog kruga praćenja primene ove konvencije, sa posebnim fokusom na oblast seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja putem informaciono-komunikacionih tehnologija.

Nakon dobijanja 190 preporuka u okviru Trećeg ciklusa Univerzalnog periodičnog pregleda (UPR) Saveta za ljudska prava UN, Koalicija je uputila dopise predsednici Vlade Srbije, Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja (MRZBSP), Kancelariji za ljudska i manjinska prava Vlade Srbije, Savetu za prava deteta Vlade Srbije i Odboru za prava deteta Narodne skupštine Srbije, naglašavajući važnost prihvatanja svih preporuka koje se odnose na unapređenje prava deteta.

U vezi sa potrebom uvođenja eksplicitne zabrane telesnog kažnjavanja dece u svim okruženjima Koalicija je uputila dopise: MRZBSP, Kancelariji za ljudska i manjinska prava Vlade Srbije, Savetu za prava deteta Vlade Srbije i Odboru za prava deteta Narodne skupštine Srbije.

U martu je direktorka CPD učestvovala na sednici Odbora za prava deteta Narodne skupštine u cilju promovisanja participacije dece u različitim procesima u društvu.

Koalicija je u novembru pripremila i dostavila prilog Evropskoj komisiji za Godišnji izveštaj Evropske komisije o Srbiji iz ugla prava deteta.

CPD je dostavio priloge radnoj grupi za izradu Nacrta strategije i akcionog plana za prevenciju i zaštitu dece od nasilja kako bi doprineo njegovoj što boljoj realizaciji.

Tokom 2018. godine su pripremljene sledeće analize:

- Analiza Radnog plana Vlade Srbije za 2018. godinu iz perspektive unapređenja prava deteta;

- Analiza Prednacrtu Zakona o pravima deteta i zaštitniku prava deteta;
- Analiza kapaciteta domova zdravlja i škola roditeljstva pri domovima zdravlja na lokalnom nivou radi uključivanja u program pozitivnog roditeljstva;
- Analiza Uputstva o postupanju ustanova obrazovanja i vaspitanja i centara za socijalni rad – organa starateljstva u zaštiti dece od nasilja;
- Analiza Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom.

Prevenција i zaštita dece od nasilja

Veliki deo projektnih aktivnosti je usmeren na prevenciju i zaštitu dece od nasilja, naročito kroz zagovaranje za uspostavljanje normativnog okvira kojim će se uvesti izričita zabrana telesnog kažnjavanja dece u svim okruženjima i podizanje svesti o nenasilnim metodama vaspitanja.

Tokom 2018. godine vođena je kampanja protiv telesnog kažnjavanja i važnosti nenasilnih metoda kažnjavanja, te je u tom cilju pripremljeno idejno rešenje kampanje i promotivni materijal za stručnjake i roditelje. Pripremljene su smernice za roditelje: "Recite NE telesnom kažnjavanju dece i DA pozitivnom roditeljstvu – Smernice za roditelje/staratelje kako bi lakše odgovorili na izazove koje roditeljstvo nosi" i liflet: "Recite NE telesnom kažnjavanju dece".

U cilju promovisanja nenasilnih metoda kažnjavanja je održano nekoliko skupova:

- Zajedno sa Pokrajinskim zaštitnikom građana – ombudsmanom za Vojvodinu, CPD je u Novom Sadu 20. juna održao okrugli sto „Izričita zabrana telesnog kažnjavanja dece u Srbiji u svim okruženjima“. Na ovom skupu se diskutovalo o normativnom okviru zabrane telesnog kažnjavanja dece u Srbiji, psihološkim i socijalnim posledicama telesnog kažnjavanja po dete, kao i ulozi stručnjaka u promovisanju pozitivnih, nenasilnih i participativnih načina vaspitavanja i disciplinovanja deteta.
- Okrugli sto pod istim nazivom je održan u sklopu Oktobarskih dana socijalne zaštite u Nišu 19. oktobra, zajedno sa Centrom za socijalni rad "Sveti Sava" u Nišu i Komorom socijalne zaštite.
- U saradnji sa Odeljenjem za socijalni rad pri Fakultetu za medije i komunikacije organizovana je javna debata "Pozitivno roditeljstvo kao alternativa telesnom kažnjavanju dece" 29. oktobra.
- U okviru okruglog stola "Može drugačije" koji je održan 15. novembra, CPD je predstavio projektne aktivnosti i promotivni materijal.
- Tri tribine o pozitivnom roditeljstvu kao alternativni telesnom kažnjavanju dece održane su u partnerskim školama: u Osnovnoj školi "Ivan Milutinović" 1. novembra, u Drugoj ekonomskoj školi 2. novembra i u Osnovnoj školi "Branko Pešić" 14. novembra. Na tribinama su učestvovali roditelji, nastavnici, profesori, kao i članovi Timova za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja.

Tokom 2018. godine održan je niz sastanaka sa predstavnicima MRZBSP koji su zaduženi za proces donošenja izmena i dopuna Porodičnog zakona, u cilju ubrzanja procesa formiranja radne grupe za izmene i dopune ovog zakona čime je dat doprinos uvođenju eksplicitne

zabrane telesnog kažnjavanja i unapređenju mehanizama za jačanje roditeljskih kompetencija.

Participacija dece

Jedan od važnih segmenata projekta odnosi se na povećanje participacije dece u donošenju odluka na nacionalnom i lokalnom nivou. Ova projektna komponenta realizuje se zajedno sa Klubom DX i partnerskim školama.

Deca iz Kluba DX su, uz podršku predstavnika CPD, pripremila ili učestvovala u pripremi sledećih dokumenata:

- Sugestije za unapređenje sadržine Akcionog plana uz Strategiju za prevenciju i zaštitu dece od nasilja koji je upućen radnoj grupi za pripremu ovog dokumenta;

- Izveštaj o informisanosti dece o rizicima od seksualnog zlostavljanja i zloupotrebe putem interneta i dostupnim oblicima zaštite u Srbiji (Dečji izveštaj) koji je dostavljen Lanzarot komitetu. Primenom metodologije koju je razvio ovaj komitet, deca su upoznata sa Konvencijom Saveta Evrope o zaštiti dece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja i mehanizmima zaštite dece od svih oblika nasilja. Deca su putem anonimne ankete izrazila svoja mišljenja o rizicima od vrbovanja, seksualnog zlostavljanja i zloupotrebe, prvenstveno putem interneta, kao i o dostupnim vidovima zaštite u takvim situacijama.

- Prilog za Dan opšte diskusije "Zaštita i jačanje dece kao branitelja ljudskih prava" koji je poslat Komitetu za prava deteta UN.

- Plan reagovanja u vanrednim situacijama koji je prilagođen deci, kao i pratećeg kviza kroz kahoot aplikaciju. Radi informisanja dece u školama i upoznavanja sa razvijenim materijalima organizovane su tri radionice u tri saradničke škole u kojima je učestvovalo ukupno 97 dece.

- Na osnovu razvijene metodologije za prikupljanje mišljenja dece u procesu izrade Nacionalnog akcionog plana za decu u periodu od juna do decembra 2018. godine pripremljen je izveštaj koji obuhvata prikupljena mišljenja dece iz Beograda, Novog Sada, Kragujevca, Užica i Niša u vezi sa time šta treba da bude deo ovog akcionog plana iz perspektive dece. Pored učesća dece iz ovih 5 gradova, uključena su i deca iz Šapca, Novog Pazara, Bečeja i Zrenjanina - kao polaznici škole ljudskih prava za mlade. Kroz realizovane radionice ukupno 250 dece je iznelo mišljenje o mogućim načinima unapređenja njihovog života u Srbiji, sa posebnim fokusom na zaštitu od nasilja i diskriminacije, unapređenje zdravstvene zaštite i kvalitetnije provođenje slobodnog vremena. Radionice su organizovane uz podršku škola, Pokrajinskog zaštitnika građana, udruženja građana Užički centar za prava deteta, Romanipen, Grupa za decu i mlade Indigo iz Niša, Prijatelji dece opštine Zvezdara koji su pomogli u realizaciji radionica i okupljanju dece, posebno dece iz različitih manjinskih i marginalizovanih grupa. Na radionicama su učestvovali predstavnici i predstavnice učeničkih parlamenata iz osnovnih i srednjih škola.

Pripremljen je dopis za predsednicu Saveta za prava deteta Vlade Srbije koja je organizovala sastanak sa decom i predstavnicama CPD u decembru 2018. na kome su deca predstavila svoj doprinos procesu izrade ovog važnog strateškog dokumenta.

- Brošura o aktivnostima CPD i Kluba DX na jeziku prilagođenom deci – „O Centru za prava deteta i Dečjem informativno-kulturnom servisu – Klubu DX“.

CPD je članica organizacije EUROCHILD i u tom svojstvu je predstavnica CPD učestvovala na godišnjem sastanku Generalne skupštine ove organizacije. Takođe, članica Kluba DX Simonida Komazec je članica Dečjeg saveta EUROCHILD-a i u tom svojstvu je učestvovala na sastanku ovog saveta kao i Generalne skupštine u Briselu od 15. – 19. aprila.

Predstavnica CPD je 21. marta učestvovala na sastanku tematske grupe MODS na temu participacije dece na kome je sa drugim članicama MODS-a podelila znanje i iskustvo CPD u radu sa decom u okviru Kluba DX.

Na sastanku Republičke sekcije stručnih saradnika koja je održana 16. maja u Osnovnoj školi "Lazar Savatić", predstavnica CPD je predstavila je rad organizacije, sa posebnim fokusom na predstavljanje modela uključivanja dece u procese praćenja ostvarivanja njihovih prava, zagovaranja za njihovu primenu i izveštavanje pred međunarodnim telima.

2.2. Projekat "Unapređenje intersektorske saradnje u zaštiti dece od nasilja"

Period realizacije: jun 2016. – novembar 2018.

Projekat se realizuje kao deo regionalnog projekta "Zaštita dece od nasilja i promovisanje inkluzije dece sa smetnjama u razvoju u zemljama Zapadnog Balkana i Turskoj" koji finansira Evropska unija, a sprovodi UNICEF u partnerstvu sa Ministarstvom zdravlja, Ministarstvom za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja i Ministarstvom prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

Cilj projekta je bio unapređenje intersektorske saradnje u zaštiti dece od zlostavljanja i zanemarivanja u 12 opština/gradova u Srbiji (Subotica, Vrbas, Novi Bečej, Sremska Mitrovica, Aleksinac, Svrlijig, Knjaževac, Zaječar, Kraljevo, Trstenik, Paraćin i Vrnjačka Banja).

Sprovedene aktivnosti/ostvoreni rezultati:

Kroz ovaj projekat su razvijeni mehanizmi za punu primenu protokola za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja u 12 opština/gradova: Vrbas, Novi Bečej, Sremska Mitrovica, Kraljevo, Trstenik, Paraćin, Vrnjačka Banja, Aleksinac, Svrlijig, Knjaževac, Zaječar i Gadžin Han u kojima su i zaključeni lokalni intersektorski sporazumi o zaštiti dece od zlostavljanja i zanemarivanja.

Projekat je bio fokusiran na podizanje kapaciteta profesionalaca u izabranim gradovima da organizuju i/ili ojačaju intersektorske timove koji rade na zaštiti dece od zlostavljanja i zanemarivanja. U tom cilju, intersektorskim timovima koje su činili ključni profesionalci iz različitih sektora - obrazovanje, zdravstvena zaštita, socijalna zaštita, policija, pravosuđe, jedinice lokalnih samouprava i organizacije civilnog društva - u 12 odabranih opština/gradova obezbeđena je konsultanska (stručna) i logistička podrška. Takođe, proces je podrazumevao i neposrednu podršku od strane predstavnika timova Novog Sada, Kragujevca i Niša koji već uspešno funkcionišu i imaju višegodišnje iskustvo u intersektorskom pristupu u identifikaciji i rešavanju slučajeva nasilja nad decom. Intersektorski timovi iz 12 opština/gradova odabrani su na osnovu rezultata mapiranja koje je sproveo MODS, kao i na osnovu konsultacija sa mentorskim gradovima.

Intersektorski tim Niš je pružao horizontalnu podršku timovima iz Aleksinca, Svrlijiga, Knjaževca i Zaječara, intersektorski tim Kragujevac timovima iz Kraljeva, Trstenika, Paraćina i Vrnjačke Banje, a intersektorski tim Novi Sad timovima iz Subotice, Vrbasa, Novog Bečeja i Sremske Mitrovice.

**2.3. "Praćenje primene preporuka Komiteta za prava deteta Ujedinjenih nacija"
Period realizacije: novembar 2017. – maj 2019.
*Projekat je realizovan uz podršku Kancelarije UNICEF u Srbiji***

CPD je sproveo ovaj projekat zajedno sa Koalicijom, u partnerstvu sa kancelarijom UNICEF u Srbiji i u saradnji sa Kancelarijom za ljudska i manjinska prava Vlade Srbije.

Projekat je imao za cilj da doprinese unapređenom praćenju preporuka Komiteta za prava deteta UN kroz partnerstvo države, organizacija civilnog društva i dece.

Sprovedene aktivnosti/ostvareni rezultati:

- Kreiran je mehanizam za kontinuirano praćenje primene preporuka i definisani indikatori za svaku preporuku Komiteta za prava deteta UN za Srbiju u februaru 2017. godine, a na osnovu kojih se prati sprovođenje preporuka do sledećeg ciklusa izveštavanja – 2022. godine, kada treba da predamo sledeći izveštaj.

I faza – Razvijanje indikatora za praćenje primene preporuka

U izradi indikatora učestvovalo je 5 organizacija koje čine Koaliciju - svaka je izabrala tematski klaster preporuka za koje su izrađeni indikatori.

1) CPD - opšte mere primene, opšti principi, nasilje nad decom, deca u pravosudnom sistemu itd.

2) Užički centar za prava deteta – obrazovanje, inkluzivno obrazovanje, delovi u vezi sa nasiljem nad decom, najboljim interesima deteta, zdravstvene zaštite – u vezi reproduktivnog zdravlja dece, lečenja zavisnosti od droga i alkohola itd.

3) Beogradski centar za ljudska prava – registracija dece, deca tražioci azila, deca migranti bez pratnje, nacionalni preventivni mehanizam, primena Opcionog protokola uz Konvenciju o pravima deteta o deci u oružanom sukobu.

4) ASTRA — Akcija protiv trgovine ljudima – deca u uličnoj situaciji, prosjačenje, deca žrtve trgovine ljudima, primena Opcionog protokola uz Konvenciju o pravima deteta o prodaji dece, dečjoj prostituciji i pornografiji.

5) Centar za socijalnu politiku – alternativno staranje – deca u rezidencijalnim ustanovama, podrška porodici, zdravstvena zaštita, deca sa smetnjama u razvoju, romska deca.

Preporuke Komiteta za prava deteta su ukrštene sa preporukama drugih UN tela za ljudska prava, UPR procesom Saveta za ljudska prava UN, Agendom 2030 i održivim ciljevima razvoja i donetim strategijama kao npr. za antidiskriminaciju i socijalnu inkluziju Roma i Romkinja.

II faza – široki konsultativni proces

Održano je 10 radionica sa 35 organizacija civilnog društva iz cele zemlje, u partnerstvu sa MODS-om.

Razvijena je specijalno dizajnirana onlajn platforma – kako bi se osiguralo kontinuirano i aktivno praćenje preporuka od strane organizacija civilnog društva koja nam pokazuje status ispunjenosti preporuke u svakom trenutku, a sve organizacije koje žele da učestvuju dobijaju

pristup platformi i šalju pisane priloge o progresu u sprovođenju preporuka. Platforma je dostupna na linku: <http://www.kpdpreporuke.cpd.org.rs/>.

Kroz platformu je obezbeđeno da se lakše dolazi do podataka i prati primene preporuka Komiteta za prava deteta UN u svim oblastima obuhvaćenim preporukama, što omogućava kontinuirano praćenje i izveštavanje o stanju prava deteta u svim oblastima. Platforma je dostupna svim zainteresovanim organizacijama civilnog društva i omogućava lakše pisanje sledećeg izveštaja (i državnog i alternativnog) 2022. godine kroz što širi participativni proces.

III faza – participacija dece

Deca su bila aktivno uključena u sprovođenje ovog projekta kroz interaktivne radionice. Razvijena je specijalno dizajnirana onlajn platforma prilagođena deci - deca imaju pristup platformi i mogu da daju mišljenje o svakoj preporuci. Platforma za decu je dostupna na sledećem linku: www.misljenjadece.cpd.org.rs.

Cilj je povećanje participacije dece u procesu ostvarivanja preporuka i šta je po njima potrebno da se one ostvare u praksi. Pitanja koja im se postavljaju na platformi su sledeća:

- Da li misliš da su preporuke Komiteta za prava deteta korisne? Objasni zašto.
- Na koji način misliš da ti preporuke mogu pomoći da ostvariš svoja prava?
- Da li misliš da postoje problemi u primeni preporuka? Objasni zašto.
- Da li imaš dodatna pitanja u vezi preporuka? Napiši pitanja da nam pomogneš da nađemo odgovore.

Takođe, pripremljen je onlajn tutorijal o Konvenciji o pravima deteta i preporukama Komiteta za prava deteta UN, sa uputstvom za korišćenje platforme. Video ima za cilj da promoviše participaciju dece i pomogne deci širom Srbije da se upoznaju sa svojim pravima, o tome kako se ona ostvaruju, kakva je situacija u Srbiji i na koji način se svako dete može uključiti u proces. Video je dostupan na linku:

<https://www.youtube.com/watch?v=EScl2JqMgjY&fbclid=IwAR2cJ5JJ-Yzi-w-ByfQ-NGWrwxgdjguR6FHI3q-VP0OU6ohw-st2t8S5HeA>.

2.4. "Unapređenje prava deteta u sudskim postupcima"

Period realizacije: april 2018. – decembar 2019.

Projekat se realizuje u saradnji sa kancelarijom UNICEF u Srbiji.

Ciljevi projekta su usmereni na jačanje sistema pravosuđa i socijalne zaštite da: a) podrže decu žrtve i svedoke u krivičnim postupcima, b) unaprede zakonodavstvo u oblasti građanskih sudskih postupaka, i c) unaprede zakonodavstvo i mehanizme sistema maloletničkog pravosuđa koje je zasnovano na postizanju pozitivnih promena kod maloletnih učinilaca krivičnih dela.

Sprovedene aktivnosti/ostvareni rezultati:

1) Deca žrtve i svedoci u krivičnim postupcima

Formiran je tim stručnjaka koji je razvio koncept obuke i materijal za učesnike. Dve obuke su održane u novembru i decembru, u saradnji sa Pravosudnom akademijom. Na obukama je učestvovalo 50 učesnika: sudija iz viših sudova, zamenika iz viših javnih tužilaštava, zaposlenih u centrima za socijalni rad, Službama za podršku žrtvama pri višim sudovima i tužilaštvima iz Beograda, Niša, Novog Sada, Kragujevca, Zrenjanina, Šapca, Smedereva i Subotice, policajaca i predstavnika Pravosudne akademije.

Razvijen je sistem za disagregirano praćenje i upravljanje podacima koji se tiču dece žrtava u okviru Jedinica za podršku deci žrtvama i svedocima u krivičnom postupku u okviru domova za decu u Beogradu, Nišu, Kragujevcu i Novom Sadu, kao i Uputstvo za stručne radnike radi vođenja evidencije pružanja usluga Jedinica. Takođe, pripremljena je i evaluacija rada ovih jedinica u periodu trajanja prethodno realizovanog projekta koji je sproveo UNICEF u partnerstvu sa Ministarstvom pravde i MRZBSP, uz podršku EU, a u čijem sprovođenju je učestvovao i CPD.

Pripremljen je i zagovarački dokument o održivim opcijama za pružanje podrške deci žrtvama i svedocima u krivičnom postupku kao i predlog Pravilnika o bližim uslovima i standardima za pružanje usluga podrške deci i oštećenima (žrtvama) i svedocima u krivičnom postupku u sistemu socijalne zaštite.

Takođe, formirana je radna grupa koja je razvila nacrt Smernica za sudije i tužioce o postupanju sa decom žrtvama i svedocima krivičnih dela.

2) Deca u građanskim sudskim postupcima

MRZBSP je formiralo ekspertsku radnu grupu za pripremu Nacrta zakona o izmenama Porodičnog zakona u junu sa zadatkom da na osnovu iskustava u primeni Porodičnog zakona iz 2005. godine, pripremi predloge njegovih izmena i dopuna. Predstojeća normativna intervencija u domenu porodičnih odnosa pruža priliku da se u pravni sistem Srbije u potpunosti integrišu međunarodni standardi u oblasti prava deteta i unapredi položaj deteta što podrazumeva i realizaciju preporuka koje je Republici Srbiji uputio Komitet za prava deteta kao i druga ugovorna tela za ljudska prava UN, kao i preporuke iz Trećeg ciklusa UPR.

CPD je podržao radnu grupu kroz pripremu analize sa preporukama za unapređenje normativnih rešenja Porodičnog zakona na osnovu dosadašnje prakse njegove primene i zaključnih zapažanja i preporuka UN tela za ljudska prava i relevantnih međunarodnih standarda koja je pokazala da buduće normativne izmene i dopune treba usmeriti na pet oblasti prava deteta: 1) zabrana telesnog kažnjavanja dece; 2) participacija dece; 3) najbolji interes deteta; 4) alternativno zbrinjavanje dece, i 5) nasilje u porodici.

Prvi nacrt koji je pripremila MRZBSP predviđa uvođenje zabrane fizičkog kažnjavanja dece i upotrebe fizičke sile kao vaspitnog sredstva. Takođe, planirane izmene idu u pravcu definisanja pojmova porodice i samohrane porodice, kako bi se otklonilo nejednako postupanje i jednoroditeljskim porodicama i kako bi u svim oblastima bilo dostupno svako pravo ili usluga pod jednakim uslovima i u jednakom obimu i sadržaju, preciziranja sadržaja nadzora nad vršenjem roditeljskog prava i lišenje roditeljskog prava, posebno u delu preventivnog nadzora nad vršenjem roditeljskog prava, delimičnog lišenja roditeljskog prava i uvođenje lišenja na određeno vreme sa obavezom suda da je u određenom roku preispita, kao i dopuna koje se odnose na zaštitu od nasilja u porodici i posebno eventualno uvođenje dodatnih mera za zaštitu od nasilja u porodici kao i redefinisavanje pojma nasilja u porodici. Izmenama se planiraju i druge značajne mere u cilju usklađivanja ovog zakona sa relevantnim međunarodnim standardima.

CPD je takođe organizovao dvodnevni sastanak radne grupe u novembru kao i dve fokus grupe u decembru za stručnjake kojima je predstavljen prvi nacrt zakona. Na prvoj fokus grupi je učestvovalo preko 30 sudija koji postupaju u porodičnopravnoj materiji i zaposlenih u sistemu socijalne zaštite (predstavnici Republičkog zavoda za socijalnu zaštitu, centara za socijalni rad, centara za porodični smeštaj i usvojenje, domova za decu i dr.), kao i predstavnike nezavisnih institucija kao što su Poverenik za zaštitu ravnopravnosti i Pokrajinski

ombudsman. Na drugoj fokus grupi je učestvovalo 25 predstavnika organizacija civilnog društva i nauke. Svi prilozi poslani od strane učesnika su dostavljeni radnoj grupi.

U rad na pripremi ovog zakona su aktivno uključena deca okupljena u Klubu DX kojima su takođe predstavljena nova zakonska rešenja na deci prilagođen način.

3) Deca učinioci krivičnih dela - kontinuirana podrška Savetu za praćenje i unapređenje rada organa krivičnog postupka i izvršenja krivičnih sankcija prema maloletnicima

CPD je zajedno sa Savetom za praćenje i unapređenje rada organa krivičnog postupka i izvršenja krivičnih sankcija prema maloletnicima (Savetom za maloletnike) organizovao konferenciju „Unapređenje sistema pravosuđa po meri deteta kroz multisektorski pristup“ u Beogradu 15. i 16. novembra. Ova konferencija je okupila preko 50 stručnjaka zaposlenih u sistemu maloletničkog pravosuđa iz različitih sektora, u cilju razmene iskustva i zajedničkog definisanja preporuka za postizanje daljeg napretka u ovoj oblasti – sudija i tužilaca za maloletnike, zaposlenih u centrima za socijalni rad, advokata, predstavnika Ministarstva pravde, MRZBSP, Republičkog zavoda za socijalnu zaštitu, Pravosudne akademije, Uprave za izvršenje krivičnih sankcija pri Ministarstvu pravde, Kazneno-popravnog zavoda za maloletnike u Valjevu, Vaspitno-popravnog doma u Kruševcu, OEBS-a, Saveta Evrope, UNICEF-a. Teme koje su bile razmatrane na ovoj konferenciji su: reforma normativnog okvira, primena vaspitnih naloga i posebnih obaveza, razvijanje alternativnih mera pritvoru i zaštita dece kao žrtava i svedoka krivičnih dela.

2.5. Pravo deteta da se njegov glas čuje

Period realizacije: novembar 2017. – maj 2019.

Projekat je realizovan uz podršku Delegacije Evropske Unije u Republici Srbiji, u okviru Evropskog instrumenta za demokratiju i ljudska prava – Grant šema za Srbiju u 2016. i 2017. godini.

Projekat je bio usmeren na unapređenje vladavine prava u Republici Srbiji kroz promovisanje dobrog upravljanja, a naročito unapređenje ostvarivanja prava deteta da izrazi svoje mišljenje i da se ono uzme u obzir u različitim postupcima koji se deteta tiču u okviru sistema pravosuđa, obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite.

Sprovedene aktivnosti/ostvareni rezultati:

U periodu sprovođenja projekta tokom 2018. godine održan je niz pripremnih, bilateralnih i verifikacionih sastanaka i fokus grupa na kojima su stručnjaci iz sistema pravosuđa, obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite i predstavnici drugih relevantnih institucija i organizacija zajednički doprineli razvoju prve verzije štampanih publikacija, a taj sadržaj je postao i sastavni deo virtuelne mobilne aplikacije. Stručnjaci su na ovim sastancima svojim predlozima doprineli i razvoju mape puta za dalje unapređenje politike i prakse u ovim oblastima.

Nakon što je razvijen prvi predlog materijala, 20. decembra je organizovan okrugli sto na kome su učestvovali stručnjaci iz različitih sistema – sudije osnovnih, viših i apelacionih sudova, centara za socijalni rad, centara za porodični smeštaj i usvojenje, domova za decu, zdravstvenih ustanova, škola, profesori fakulteta, međunarodni priznati stručnjaci, predstavnici relevantnih ministarstava i drugih institucija. Oni su kroz interaktivan rad u radnim grupama dodatno razradili materijale i razmenili iskustva u primeni prava deteta na participaciju u praksi.

Izrađene **publikacije za decu** omogućavaju deci da se upoznaju sa svojim pravima, o Konvenciji o pravima deteta i njenim osnovnim principima, da dobiju informacije o tome na koji način i kome mogu da prijave diskriminaciju i nasilje i posebno na koji način mogu da učestvuju i daju svoje mišljenje u različitim situacijama, a posebno u sistemu pravosuđa, obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite. Publikacije su dostupne na linku:

Pravosuđe: http://cpd.org.rs/wp-content/uploads/2019/03/Tvoja-prava-sud-kada-tvoji-roditelji-ne-zive-zajedno_web-1.pdf

Obrazovanje: http://cpd.org.rs/wp-content/uploads/2019/03/Tvoja-prava-skola_web.pdf

Zdravstvena zaštita: http://cpd.org.rs/wp-content/uploads/2019/03/Tvoja-prava-zdravlje-i-zdravstvena-zastita_web.pdf

Socijalna zaštita: http://cpd.org.rs/wp-content/uploads/2019/03/Tvoja-prava-alternativno-staranje_web.pdf

Izrađena **virtuelna mobilna aplikacija** iste sadržine je dostupna na linku <http://tvojaprava.cpd.org.rs/>.

Participacija dece

Kako je materijal namenjen deci, ona su od samog početka sprovođenja projekta bila aktivno uključena u proces kreiranja i dizajniranja materijala. U tu svrhu je razrađena posebna metodologija kako bi deca što efikasnije učestvovala u celom procesu i verifikovala celokupan sadržaj materijala da bi odgovarao njihovim stvarnim potrebama. Održan je niz radionica i verifikacionih susreta sa decom u periodu od maja do decembra 2018. godine.

Na ovim radionicama učestvovala su deca iz:

- SOS dečjeg sela u Kraljevu;
- Centra za zaštitu odojčadi, dece i omladine u Beogradu;
- Kluba Prijatelji dece Srbije;
- Kluba DX.

Na radionicama i verifikacionim susretima deca su imala priliku da se izjasne o razumevanju i korisnosti prve verzije predloženog teksta i iskažu svoje mišljenje u vezi sa njegovom relevantnošću i sadržinom. Na taj način deca su značajno doprinela daljem razvijanju štampanih materijala i mobilne aplikacije. Deca su takođe učestvovala u dizajniranju materijala, crtala situacije u kojima se deca nalaze i predlagala izgled i dizajn materijala i aplikacije.

Kroz ovaj projekat je razvijena **mapa puta** za dalje unapređenje participacije dece u navedenim sistemima, a u skladu sa preporukama Komiteta za prava deteta UN za Srbiju iz februara 2017. i Opštim komentarom broj 12 o pravu deteta da bude saslušano Komiteta za prava deteta UN. Mapa puta je kreirana kroz niz stručnih konsultacija sa relevantnim stručnjacima i ključnim akterima u ovim oblastima, kako bi se planirali dalji koraci u vezi sa poboljšanjem politike i prakse u oblasti prava deteta da izrazi svoje mišljenje i da se ono uzme u obzir prilikom donošenja odluka koje se tiču dece.

Mapa puta je namenjena:

- opštoj populaciji dece;
- deci koja učestvuju u sudskim i upravnim postupcima;
- stručnjacima u sistemima pravosuđa, socijalne zaštite, obrazovanja i zdravstvene zaštite;
- donosiocima odluka u ministarstvima i ustanovama koje se bave pravima deteta i dečjom zaštitom.

3. Izdavačke aktivnosti

Tokom 2018. godine CPD objavio je **7 publikacija**.

1. "Recite NE telesnom kažnjavanju dece i DA pozitivnom roditeljstvu – Smernice za roditelje/staratelje kako bi lakše odgovorili na izazove koje roditeljstvo nosi"

2. "Recite NE telesnom kažnjavanju dece" (liflet)

3. "O Centru za prava deteta i Dečjem informativno kulturnom servisu – Klubu DX"

4. „Tvoja prava - sud – kada tvoji roditelji ne žive zajedno“

5. „Tvoja prava - zdravlje i zdravstvena zaštita“

6. „Tvoja prava - alternativno staranje“

7. „Tvoja prava - škola“

4. Druge aktivnosti realizovane tokom 2018. godine

4.1. Članstva/učešća u radnim grupama/telima/savetima/odborima državnih ustanova i institucija

- Savet za prava deteta Vlade Republike Srbije;

- Savet za praćenje primene preporuka mehanizama UN za ljudska prava;
- Savet za praćenje i unapređenje rada organa krivičnog postupka i unapređenja krivičnih sankcija prema maloletnicima.

4.2. Aktivnosti dečjih/omladinskih grupa – Klub DX

Tokom 2018. godine aktivnosti dece prvenstveno su se odvijale u okviru projekta "Prava deteta u politikama i praksi" ali i kroz druge projekte i vanprojektne aktivnosti. Deca su aktivno učestvovala u celokupnom funkcionisanju CPD.

Učešće predstavnika Kluba DX u radu prvog Dečjeg saveta mreže organizacija EUROCHILD - predstavnica Kluba DX Simonida Komazec učestvovala je na godišnjoj Generalnoj skupštini mreže organizacija EUROCHILD koja je održana u Briselu 18. i 19. aprila. Na ovoj sednici je usvojena Strategija mreže EUROCHILD za period od 2019-2021 godine. Ovim povodom predstavljeni su ciljevi trogodišnjeg Strateškog plana i načini kojima će se uticati na promene u oblasti prava deteta. Simonida Komazec je predstavila rad Dečjeg saveta, odnosno godišnji izveštaj za 2017. godinu kao i rad Dečjeg saveta u izradi Smernica za uključivanje dece u procese samozastupanja radi učestvovanja u procesima donošenja odluka koje se njih tiču. Takođe je predstavila i iskustva Dečjeg saveta iz Evropskog parlamenta 20. novembra 2017. godine kada su članovi i članice pripremili konferenciju za članove parlamenta „Evropa kakvu želimo“, uz podršku predsednika Evropskog parlamenta.

4.3. Konsultativni sastanak sa profesorom Manfredom Novakom posvećen procesu izrade i sprovođenja Globalne studije UN o deci lišene slobode

CPD je održao konsultativni sastanak sa profesorom Manfredom Novakom posvećen procesu izrade i sprovođenja Globalne studije UN o deci lišene slobode u Kući Ljudskih prava i demokratije, 5. oktobra, u saradnji i uz podršku Beogradskog centra za ljudska prava. Ovo je posebno važno s obzirom da su deca lišena slobode u institucijama i dalje nevidljiva i zaboravljena grupa dece, često smeštena u nehumanim uslovima i u objektima za odrasle – što predstavlja jasno kršenje njihovih ljudskih prava. Ovo ima destruktivan uticaj na njihov fizički i psihički razvoj i na njihove sposobnosti da vode zdrav i konstruktivan život u društvu.

4.4. Učešće predstavnika CPD na javnim skupovima¹

Tokom 2018. godine predstavnici CPD učestvovali su na 45 javnih/stručnih skupova.

4.5. Podneti predlozi projekata

Tokom 2018. godine CPD je podneo sledeće predloge projekata:

- 1) „Justice for children victims and witnesses of crime in Serbia“, donator: Balkan Trust for Democracy, traženi iznos: EUR 59,765;
- 2) "Building a better society: All aboard!", donator: Canada Fund for Local Initiatives, traženi iznos: CAD 24,015;
- 3) „Improvement of prevention and protection of children from sexual violence in Serbia“, donator: INSPIRE FUND, traženi iznos: USD 29.490;
- 4) „Suppression of violence against children in the Republic of Serbia“, donator: GIZ, traženi iznos: EUR 93,610;

¹ U Prilogu su navedeni javni i stručni skupovi na kojima su predstavnici CPD učestvovali/govorili/predavali.

- 5) „Improvement of rights of children in street situations“, donator: Czech Republic Development Cooperation, traženi iznos: RSD 1,375,200;
- 6) „Facility Dogs for Children in Proceedings - FIDO“, donator: EU – poziv REC-RDAP-GBV-AG-2018, konzorcijum:
1. Victim Support Europe, Brisel (koordinator)
 2. Irska: Child Law Clinic, University College Cork, Ireland and CARI Foundation, Dublin
 3. Italija: Dogs4Life Onlus, Grosetto
 4. Belgija: Hachiko and Canisha, Gand
 5. Mađarska: Terre des Hommes Hungary, Budapest
 6. Rumunija: Terre des Hommes Romania, Bucharest
 7. Srbija: Child Rights Centre, Serbia
- traženi iznos: EUR 698,925.05;
- 7) „Monitoring the Implementation of the UN Committee on the Rights of the Child recommendations with strong focus on child participation“, donator: UNICEF Srbija, traženi iznos: RSD 5,831,000;
- 8) „Tackling violence against children with disabilities through an integrated, child-centred approach and improved equitable access to justice“ – u partnerstvu sa Mental Disability Rights Initiative in Serbia, donator: UNDEF, traženi iznos: USD 187790;
- 9) „Unapređenje prava dece u uličnoj situaciji“, donator: VIVIFY IDEAS KONKURS DRUŠTVENOG FONDA, traženi iznos: RSD 791,800;
- 10) „Prava deteta u Srbiji – praćenje preporuka Komiteta za prava deteta UN i Univerzalni periodični pregled“, donator: Kancelarija za ljudska i manjinska prava Vlade Srbije, traženi iznos: RSD 700,000.

5. Završne napomene

U 2018. godini realizaciju projekata i drugih aktivnosti Centra za prava deteta podržali su:

- **Save the Children International, Vlada Švedske**
- **UNICEF, kancelarija u Beogradu**
- **Delegacija Evropske Unije u Republici Srbiji kroz Program Evropski instrument za demokratiju i ljudska prava (EIDHR)**

6. Prilog – Učešće predstavnika CPD na stručnim skupovima u 2018. godini

Januar:

- 18. januar, predavljanje U-Reporta, UNICEF, Beograd, Srbija;
- 30. januar, fokus grupa „Integrisani odgovor na nasilje nad ženama i devojčicama u Srbiji II“, UNICEF, Beograd, Srbija;
- 31. januar, konferencija „Novinar pred sudom“, Kuća ljudskih prava, Beograd, Srbija;

Februar:

- 1. februar, finalna Konferencija „Manjine na zapadnom Balkanu“, Hotel Aleksandar Palace, Skopje, Makedonija;
- 13. februar, sednica Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova „Izveštaj Republike Srbije u okviru trećeg ciklusa Univerzalnog periodičnog pregleda i dobijene preporuke“, Mala sala Doma Narodne skupštine, Beograd, Srbija;
- 14. februar, predavljanje finalnog izveštaja Istraživanja o zloupotrebi dečjeg rada u poljoprivredi u Republici Srbiji, hotel Zepter, Beograd, Srbija;

Mart:

- 15. mart, Pres konferencija "Dnevni boravak za decu i mlade s problemima u ponašanju", Pres centar UNS, Beograd, Srbija;
- 15. mart, akcija "Nisam problem imam problem", Kafe Bar 16, Beograd, Srbija;
- 21. mart, tematska grupa "Participacija dece", KZM Gnezdo, Beograd, Republika Srbija;

April:

- 3-4. april, Konsultativni sastanak organizacija civilnog društva na temu saradnje u procesu implementacije preporuka mehanizama UN za ljudska prava, Hotel Centar, Novi Sad, Srbija;
- 17-18. april, Regionalna konferencija "Socijalna inkluzija i (re)integracija kroz Agendu 2030 i Ciljeve održivog razvoja", Brdo Congress Centre, Slovenija;
- 15-19. april, Sastanak Dečjeg saveta i 15. Generalne skupštine EUROCHILD-a" Brisel, Belgija;
- 20. april, "Pokretanje procesa izrade strategije socijalne zaštite u Republici Srbiji", Mala sala Narodne skupštine, Beograd, Srbija;

Maj:

- 10. maj, promocija priručnika "Teorija i praksa hraniteljstva u Srbiji – Stručnim radom do blagostanja deteta", Centar za porodični smeštaj i usvojenje, Beograd, Srbija;
- 14. maj, "Stručni skup o Smernicama za pravnike o postupanju sa decom u postupcima", Hotel Mondial, Tirana, Albanija;
- 16. maj, sastanak Republičke sekcije stručnih saradnika, OŠ "Lazar Savetić", Beograd, Srbija;
- 28-30. maj, "Obuka o participaciji dece, programiranje za prava deteta, unapređenje znanja o monitoringu, evalulaciji, odgovornosti i alatki za učenje", Hotel Karpoš, Skoplje, Makedonija;
- 31. maj, SCI sastanak partnera, "Finansijsko izveštavanje i izmene, javne nabavke, unapređenje znanja o monitoringu, evalulaciji, odgovornosti i alatki za učenje", Hotel Karpoš, Skoplje, Makedonija;
- 28-30. maj, Svetski kongres o pravosuđu po meri deteta, Pariz, Francuska;

Jun:

- 6-7. jun, "Pravda po meri deteta", Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Palić, Srbija;
- 16. jun, "Rukotvorine života", Prostorije socijalnog preduzeća "Talk&Talk", Beograd, Srbija;
- 25-26. jun, radionica "Indikatori kao alatka za uspešnu primenu i praćenje preporuka mehanizama UN za ljudska prava – Zajednički rad na pilot-indikatorima", Hotel Premijer Akva, Vrdnik, Srbija;
- 25-26. jun, konferencija "Pravosuđe po meri deteta i integrisani sistemi zaštite dece – naučene lekcije iz EU projekata", Brisel, Belgija;
- 27. jun, okrugli sto "Realizacija preporuka Komiteta UN za prava deteta (postupanje sa decom bez pratnje i razdvojenom decom van njihove zemlje porekla)", Kuća ljudskih prava o demokratije, Beograd, Srbija;

Jul:

- 2. jul, konsultativni sastanak „Ekonomsko-socijalna prava i pravo na rad u perspektivi Kraljevine Norveške i Republike Srbije“, Kuća ljudskih prava i demokratije, Beograd, Srbija;
- 18. jul, konsultativna radionica „Definisanje indikatora za praćenje preporuka Komiteta za prava deteta UN za oblasti socijalne i zdravstvene zaštite“, Centar za socijalnu politiku, Beograd, Republika Srbija;
- 31. jul, konsultativna radionica „Realizacija preporuka Komiteta UN za prava deteta (položaj dece u institucijama i alternativnom zbrinjavanju)“, Kuća ljudskih prava i demokratije, Beograd, Srbija;

Septembar:

- 11-13. septembar, Partnerski sastanak, SCI, Prizren, Kosovo;
- 13. septembar, obuka „Prevara, mito i korupcija“, SCI, Prizren, Kosovo;
- 20-21. septembar, stručni skup „Horizontalna razmena znanja u oblasti promene vaspitnih naloga“, Centar za socijalno preventivne aktivnosti GRIG, Beograd, Srbija;
- 27. septembar, skup „Univerzalni periodični pregled (UPR) 2018 – Mehanizam za unapređenje ljudskih prava u Srbiji koraci ka primeni preporuka upućenih Srbiji u trećem ciklusu“, Beograd, Srbija;
- 28. septembar, Dan opšte diskusije „Zaštita i jačanje dece kao branitelja ljudskih prava“, Komitet za prava deteta UN, Ženeva, Švajcarska;

Oktobar:

- 3. oktobar, „Proslava 20 godina postojanja Centra za socijalno preventivne aktivnosti GRiG“, Parobrod, Beograd, Srbija;
- 8. oktobar, Radionica na temu potvrđivanja rezultata i preporuka „Analiza institucionalne prakse u Republici Srbiji na temu standard iz Direktive 2012 EU o pravima, podršci i zaštiti žrtava kriminala u Republici Srbiji“, Svetska banka, Zepter Hotel, Beograd, Srbija;
- 11-12. oktobar, skup „Studijska poseta Bugarske u Srbiju“, Hotel Park, Beograd, Srbija;
- 29-30. oktobar, konferencija Eurochild 2018 „Izgradnja bolje Evrope sa decom“, Opatija, Hrvatska;

Novembar:

- 15. novembar, „Može i drugačije“, Dom za zaštitu odojčadi, dece i omladine, Beograd, Srbija;
- 15. novembar, Predstavljanje programa „Prava, jednakost i državljanstvo“ zainteresovanim stranama u Srbiji, EU info centar, Beograd, Srbija;
- 16. novembar, konferencija povodom Međunarodnog dana tolerancije, Palata „Srbija“, Beograd, Srbija;
- 16. novembar, „Nova prilika za finansijsku održivost i razvoj organizacija civilnog društva“, Kuća ljudskih prava i demokratije, Beograd, Srbija;
- 19-20. novembar, Regionalna konferencija „Prakse u izveštavanju prema ugovornim telima UN za zaštitu ljudskih prava i praćenje primene preporuka“, Hotel Moskva, Beograd, Srbija;
- 26. novembar, stručni skup „Zdravlje, samopoštovanje i dostojanstvo deteta“ – podrška deci na bolničkom lečenju, Kulturni centar Novi Sad, Srbija;

- 26-27. novembar, obuka "Direktna primena UN standarda u oblasti zaštite ljudskih prava - prava deteta", Šabac, Srbija;

Decembar:

- 10. decembar, panel diskusija: „Interseks osobe i izazovi sa kojima se susreću u Srbiji“ Centar za kulturnu dekontaminaciju, Beograd, Srbija;

- 11-12. decembar, radionica "Plan za praćenje primene preporuka mehanizama UN za ljudska prava – izazovi i perspektive" – zajednički rad na unapređenju Plana za praćenje primene preporuka, Hotel Prezident, Sremski Karlovci.